

EPOCA STRĂVECHE

PEȘTERI CU URME DE LOCUIRE DE PE VALEA NEREI (SECTORUL CHEI)

Rîul Nera (Nergana) drenează versantul de sud-est al Munților Semicului și pe cel de nord-vest al Munților Almăj și Locvei. În cursul superior, pînă la intrarea în Depresiunea Almăjului, valea prezintă caractere montane, cu pante foarte mari care depășesc 30 m/Km. La jumătatea estică a depresiunii, Nera colectează de pe versantul sud-estic al Semicului și cel nord-vestic al Almăjului pe cei mai importanți afluenți ai săi. Minișul, afluent din dreapta își are izvoarele în carst, valea străbătînd o zonă cristalină epizonală. Cea mai spectaculoasă porțiune de-a lungul Văii Minișului o constituie sectorul de chei, unde valea se îngustează, cu pereți calcaroși spintecați de galeriile unor peșteri (Găurile lui Miloi, Peștera cu apă de la Bigăr, Gaura din Cîrșia Bologii). În acest veritabil canion, Minișul primește de pe dreapta apele celei mai puternice resurgente carstice din Banat — Izbul Bigăr (Coronini), care înainte de a-și contopi apele sale cele ale Minișului, formează o spectaculoasă cascadă pe tuf calcaros. În aval de localitatea Șopotu Nou (Buceaua), Nera părăsește Depresiunea Almăjului, făcînd un cot brusc spre nord-vest și pătrunde în sălbaticile chei, de un farmec fără seamăn, pe o lungime de peste 20 Km între Drîștie și Sasca Română. În sectorul de chei Nera străpunge o serie de benzi calcaroase de diferite vîrste, ce au orientarea N—S: aptian inferior-barremian, aptian superior, callovian mediu, oxfordian inferior-callovian superior, kimmeridgian inferior-oxfordian superior, (tithonic inferior)-kimmeridgian superior, berriasian-tithonic superior, valanginian, hauterivian, aptian inferior-barremian, aptian superior, callovian mediu, oxfordian inferior — callovian superior, kimmeridgian inferior-oxfordian superior, (tithonic inferior)-kimmeridgian superior, berriasian — tithonic superior — valanginian, hauterivian, aptian inferior — barremian¹, aptian superior, aptian inferior-barremian, hauterivian, aptian inferior-barremian, aptian superior, vallangenian² (între Drîștie, com. Șopotu, Nou și Sasca Română).

¹ S. Năstăseanu, H. Savu, *Harta geologică: 139 b Lăpușnicul Mare, 1—34—116—B*, scara: 1:50.000, Institutul Geologic, București, 1970.

² O. Maier, S. Năstăseanu, E. Potoceanu, J. Stancu, *Harta geologică: 139 a Sasca L-34-116-A*, scara 1:50.000, Institutul Geologic, București, 1973.

Calcarele cretacice sînt mai bine reprezentate decît cele jurasice, iar în cea mai mare parte calcarele sînt carstificabile, cu o largă dezvoltare a fenomenelor exocarstice: doline, marmite, poduri și tunele naturale, puternice emergențe carstice, lacuri carstice, cit și a celor endocarstice: peșteri, avene.

Căi de acces: din Oravița se poate ajunge în chei pe următoarele trasee Ciclova Română-Ilidia-Socolari, iar de la marginea satului drumul o ia către Valea Beilui, trecînd pe la poalele Dealului „Goruia Cetățuia” (alt. 664 m) și se ajunge la cantonul silvic Valea Beilui. De aici se poate continua drumul pe valea Beilui în jos pînă la confluența cu Nera.

O altă variantă a acestui traseu, plecînd tot din Oravița pe la Răcăjdia — Ciuchici—Macoviște (drum modernizat) — Potoc, unde drumul se bifurcă: un drum forestier o ia către Podul Beilui, iar altul către Socolari, dînd de prima variantă a traseului.

Din Bozovici pînă la Dalboșeț (șosea modernizată) — Șopotu Nou și de aici se intră în chei.

Din Știnăpări (com. Cărbunari) se merge pînă la punctul „La Logor” (între Știnăpări și Stăncilova) iar de aici se coboară la Lacul Dracului. Acestea sînt principalele căi de acces spre Cheile Nerei, oferind turistului posibilitatea străbaterii celui mai spectaculos sector de chei.

Străbătînd cheile de la un capăt la altul, acestea ni se înfățișează ca o succesiune de abrupturi, de cîrșii sau cleanțuri, unele perfect verticale ce ajung pînă la 200 m. Pentru măreția, dimensiunile și sălbăcia lor vom menționa cîteva: Cîrșia Meliugului, Cîrșia Albinei, Cleanțul Farna, Cîrșia Căprariului, Cîrșia Șoimului, Cîrșia Rolului, Cîrșia Foeroaga Mare (enumerate din amonte spre aval), fig. 1³.

Puternica fragmentare a reliefului se face remarcată prin prezența „turnurilor” înalte, ca: Turnul Mare al Begului (cca 200 m), Turnul Mic al Begului, iar prezența abrupturilor calcaroase pe ambii versanți este destul de rară, cîrșiile se întîlnesc fie pe un mal, fie pe celălalt, alternînd cu sectoare mai domoale pe malul opus.

Regimul hidrologic al Nerei se prezintă astfel: o foarte mare variabilitate a debitului, cu o frecvență și o violență a viiturilor destul de mare 23—24 viituri pe an, predominînd în aprilie-mai, iar debitul cel mai scăzut în întîlnim în septembrie-octombrie, cînd adîncimea nu depășește 0,50 m⁴.

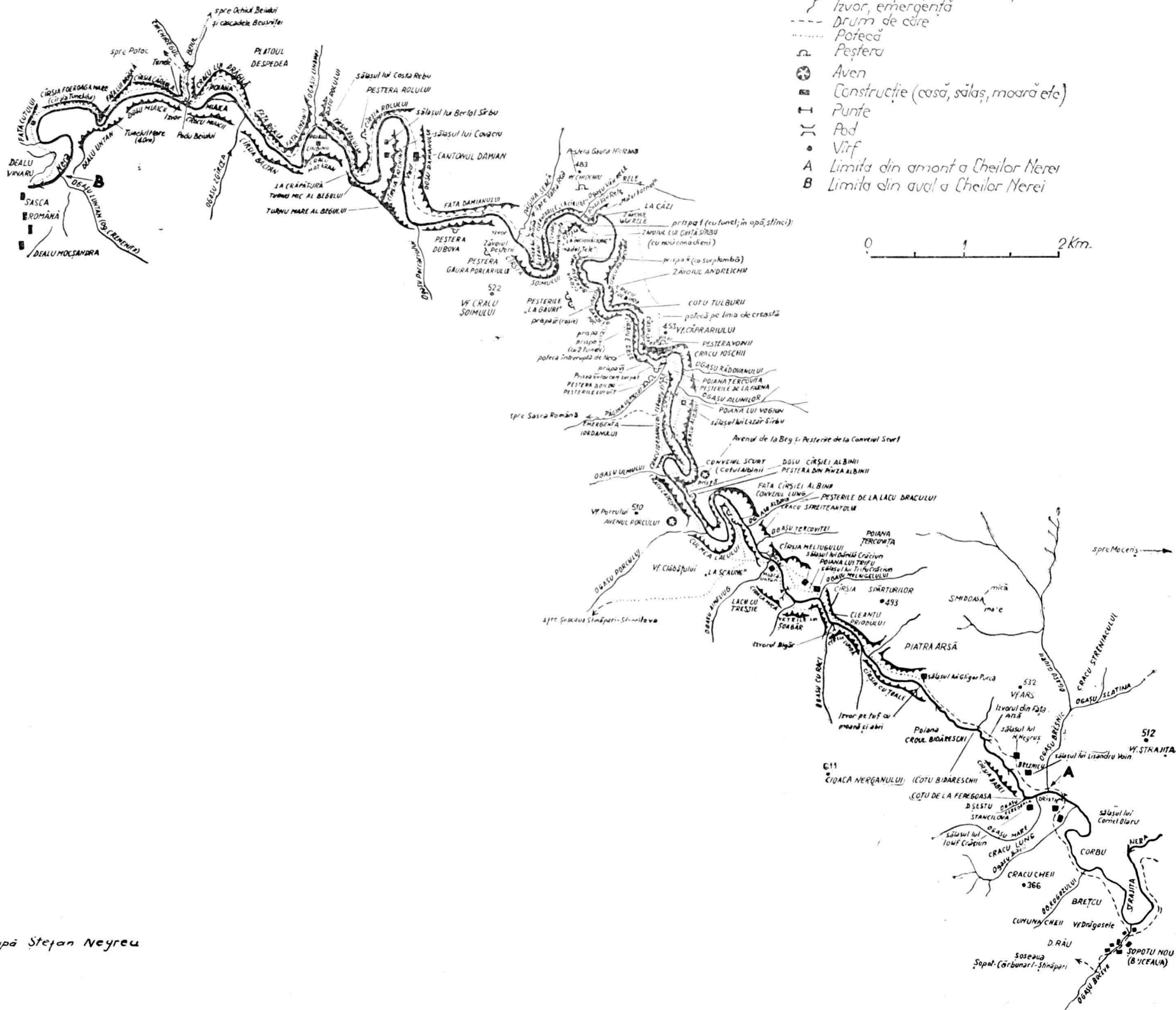
Versanții sînt acoperiți de păduri de fag care, în partea mediană a a cheilor fagul își are unul din arialele sale de cea mai joasă altitudine (sub 170 m). Alături de fag întîlnim păduri de gorun, carpeni, iar pe versanții calcaroși specii xerotermofile, în care se remarcă prezența ele-

³ L. Botoșăneanu, Șt. Negrea, *Cheile Nerei, în Ocrotirea naturii*, 13, 1, 1969, p. 41—50.

⁴ C. Moissiu, *Bazinul hidrografic al rîului Nera. Monografie hidrologică*. (rezumatul tezei de doctorat), Universitatea București, 1973.

Legendă

- Versant călcăros ("călcant", "cârșie", "pînză", "crac etc.")
 Curs de apă și sensul curgerii sale
 Izvor, emergență
 Drum de căle
 Poțecă
 Peștera
 Aven
 Construcție (casă, sălas, moară etc.)
 Punte
 Pod
 Vîrf
 Limita din amont a Cheilor Nerei
 Limita din aval a Cheilor Nerei

dupa Ștefan Neyreu

Fig- 1 — Schița Cheilor Nerei (ridicare de Stefan Negrea, 1962 — 1966).

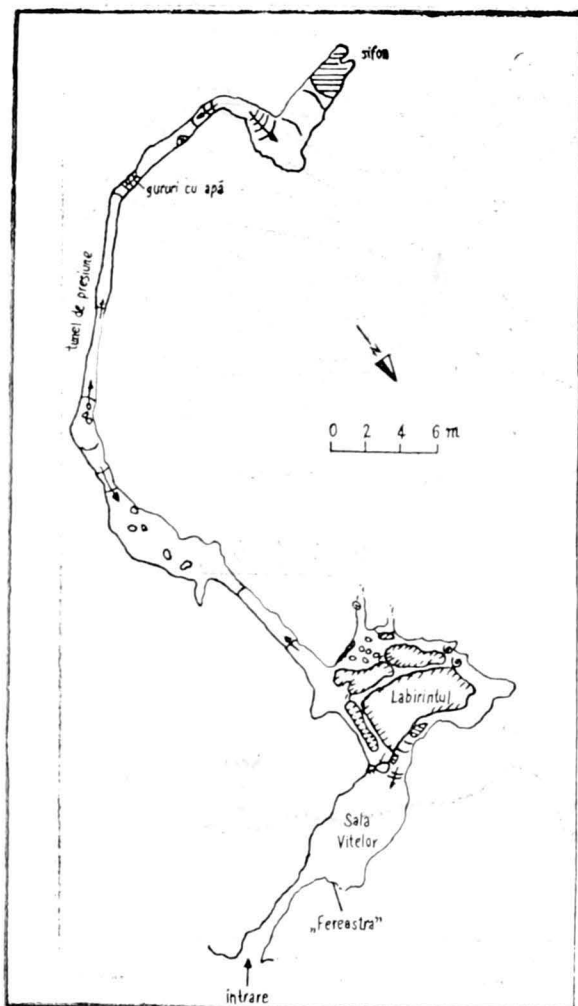

Fig. 3. — Peștera Boilor, cartată de Șt. Negrea.

înaltă de 7 m, luminată de o „fereastră” de 2 m. Legătura între această sală și galeria principală se face prin câteva culoare înguste cu praguri. Apa și-a lăsat amprenta pe pereții galeriei principale: tunele de presiune, inele de eroziune, lac-sifon permanent. În această peșteră s-au găsit resturi de mamifere fosile: *Rhinolophus ferrum-equinum*; *Rhinolophus hipposideros*⁸.

⁶ Șt. Negrea, Alexandrina Negrea, V. Sencu, L. Botoșăneanu, *Grottes du Banat (Roumaine) explorées en 1963*, în *International Journal of Speleology*, I, 3, Weinheim, 1965, p. 397—440.

⁷ M. Bleahu, V. Decu, Șt. Negrea, C. Pleșa, I. Povară, I. Viehmann, *Peșteri din România*, Editura științifică și enciclopedică, București, 1976, p. 230—232.

⁸ Alexandrina Negrea, L. Botoșăneanu, Șt. Negrea, *Documents pour servir à la connaissance de la faune de Mammifères des grottes du Banat (Roumaine)*, în *International Journal of Speleology*, II, Lehre, 1967, p. 344—345.

Peștera are o lungime mijlocie, subfossilă, dezvoltată în calcare stratificate cu intercalații de sillex în benzi, de vîrstă luisitanian-kimmeridgian. Este formată dintr-o galerie lungă, ce conduce într-o sală de unde se ramifică câteva galerii, una fiind ascendentă, un fel de balcon natural la 8 m deasupra lacului de unde ni se deschide oglinda cu reflexe verzei-albăstrui. În săli și galerii există bolovaniș de calcar, argilă și diferite formațiuni concreționare.

Speoclimatul se prezintă astfel: la exterior 19°C, în săli 11,4°C (în octombrie 1963), deci este o grotă caldă. Umiditatea relativă 100%, foarte umedă, străbătută de curenți slabi la intrare⁶.

Peștera Boilor⁷, se află lângă poteca turistică, pe versantul stîng al Nerei, cu o lungime de 126 m, alternînd cu porțiuni ascendente și descendente, subfossilă (fig. 3). Este o peșteră foarte umedă avînd umiditatea relativă de 100% iar temperatura din interior 9,5°C (10.X.1961.) Intrarea este mare cca 4 m înălțime, iar printr-un mic culoar se ajunge în Sala Vitelor

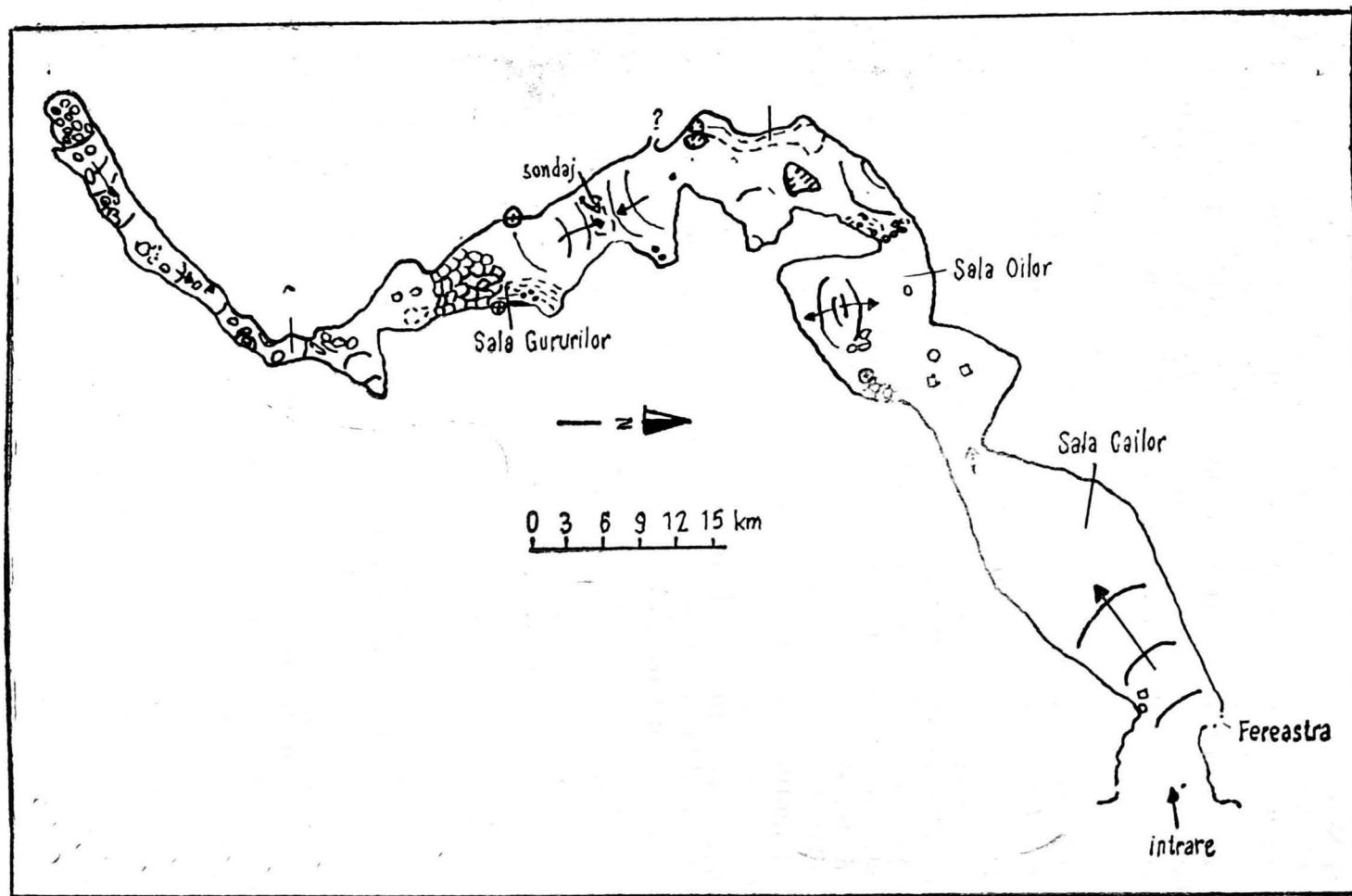

Fig. 4. — Gaura Porcariului, cartată de Șt. Negrea.

Gaura Porcariului (fig. 4), se află la o altitudine de 240 m, cu 50 m deasupra Nerei, mascată bine de pădure, situată nu departe de confluența cu Ogașul Porcariului, poteca ce pleacă din Zăvoiul Peșterii duce la peșteră. Lungimea peșterii este de 152 m, fosilă, cu intrarea înaltă de 7 m, de unde se pătrunde în Sala Cailor, luminată difuz printr-o fereastră, iar de aici printr-o îngustare se intră în Sala Oilor. Porțiunea cea mai concreționată și mai atrăgătoare este Sala Gururilor, cu stalactite, stalacmite, scurgeri parietale, bazinele uscate delimitate de baraje de travertin.

Speoclimatul: temperatura interioară este de 9–10°C (iunie-octombrie), iar umiditatea ridicată 98–100%. În peșteră s-au descoperit oseminte de: *Ursus spelaeus*; *Capreolus capreolus*; *Capra hircus*; *Glis glis*; *Rhinolophus ferrum-equinum*; *Myotis myotis*⁹.

Peștera Dubova (fig. 5) una din cele mai mari peșteri din chei, lungă de peste 384 m, cu intrarea suspendată la 20 m pe un perete abrupt. Se află pe versantul stîng, nu departe de Ogașul Porcariului, iar urcarea este destul de greoaie. Peștera este ascendentă, fosilă, cu galerii foarte întortochiate, străbătute de un fost curs subteran, deoarece aici întîlnim pietriș rulat, nivele de eroziune, poduri naturale, stalacmite se află numai în Sala Fagurilor, împreună cu baraje de travertin, pe stîncile prăbușite s-a depus un strat gros de guano umed.

Temperatura din interiorul galeriilor finale se ridică la 10,2 pînă la 11,5°C, iar umiditatea relativă între 98–100% în iunie-octombrie, galeriile ascendente din partea stîngă sînt ceva mai uscate.

S-au găsit aici resturi scheletice de: *Ursus spelaeus*; *Canis familiaris*; *Meles meles*; *Myotis myotis*; *Capreolus capreolus*; *Apodemus sylvaticus*; *Glis glis*; *Muscardinus avellanarius*; *Clethrionomys glareolus*; *Microtus arvalis*; *Pithymys subterraneus*; *Sciurus vulgaris*; *Crociodura leucodon*; *Talpa europaea*; *Myotis myotis*; *Rhinolophus hipposideros*; *Rhinolophus ferrum-equinum*; *Rhinolophus blasi*; *Plecotus auritus*; și amoniți (faună jurasică)¹⁰.

Resturi scheletice de mamifere fosile s-au găsit și în Peșterile lui Vit, situate pe valea seacă Păgina Ulmului¹¹: *Vulpes vulpes*, *Felis (Lynx) lynx*; *Ursus spelaeus*; *Capra ibex*; *Apodemus sylvaticus*?; *Rhinolophus ferrum-equinum*; *Rhinolophus hipposideros*¹². De asemenea, s-au descoperit oase de mamifere fosile și în Peștera Mare de la Găuri din Cîrșia Barbeșul Mare: *Ursus spelaeus*; *Sus scrofa*; *Sciurus vulgaris*; *Glis glis*; *Rhinolophus hipposideros*, iar în Peștera Voinii din Cîrșia Căprariului

⁹ Ibidem, II, p. 344.

¹⁰ Ibidem, II, p. 344–345.

¹¹ L. Botoșăneanu, Șt. Negrea, *Drumetind prin Munții Banatului*, Ed. Sport-Turism, 1976, p. 147.

¹² Alexandrina Negrea, L. Botoșăneanu, Șt. Negrea, *Documents pour servir à la connaissance de la faune de Mammifères des grottes du Banat (Roumaine)*, în *International Journal of Speleology*, II, Lehre, 1967, p. 344.

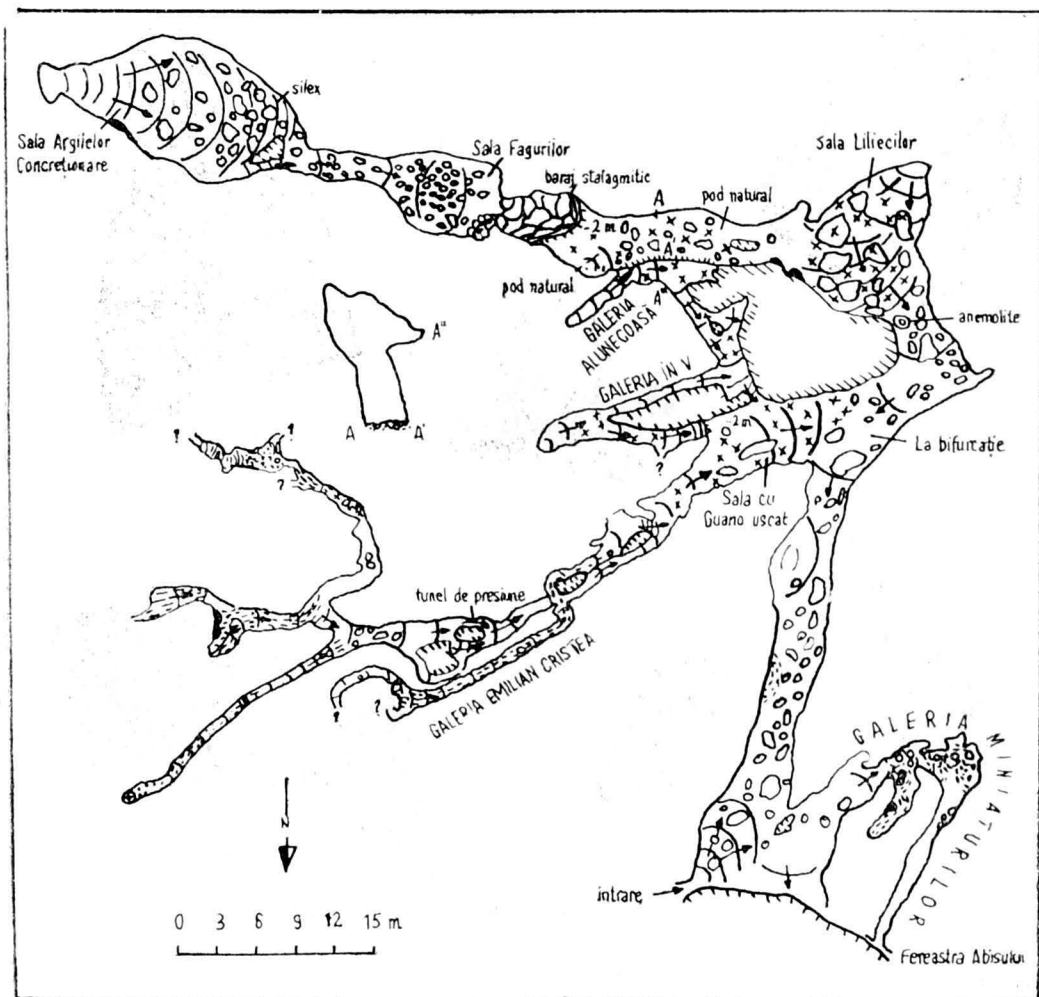

Fig. 5. — Peștera Dubova, cartată de Șt. Negrea.

(umiditate relativă din interiorul peșterii 100%, iar temperatura 11,8°C, septembrie 1962): *Rhinolophus ferrum-equinum*.

URME DE ÎNCUIRE

Cercetările speologice au adus o serie de date noi asupra grotelor și peșterilor din Cheile Nerei. Explorările efectuate au omis din păcate eventualele urme de locuire. Ca urmare a acestui fapt, în perioada 25 iulie — 3 august 1972, a fost organizată o perigheză arheologică, având ca scop

Fig. 6. — Fragmente ceramice eneolitice, Peștera Dubova.

stabilirea urmelor de locuire în grotile și peșterile din zona menționată, ca și efectuarea unor sondaje¹³.

Itinerarul stabilit, prevedea parcurgerea traseului din aval în amonte, cu care ocazie au fost cercetate următoarele peșteri și grotle:

Peștera Rolului (Adam Neamțu). Situată în Cîrșia Rolului (270 m înălțime), la cca 300 m în aval de contonul Damian, pe partea dreaptă a drumului, se prezintă ca o peșteră uscată.

Fragmentele ceramice apar încă la suprafața solului în fața gurii de intrare, fiind însă din păcate amestecate. Fragmentele sînt de epocă modernă, feudală și preistorică, aceasta din urmă fiind din păcate atipice.

În gura peșterii se află o groapă (probabil aparținătoare unor căutători de comori) de cca 0,50 m adîncime, care, curățată de nisip, permite observarea unor straturi dese și succesive de cenușă. Prin curățirea acestei gropi, cît și prin îndreptarea pereților, n-au fost găsite fragmente

¹³ Colectiv alcătuit din : Gh. Lazarovici, I. Neamțu, I. Obeștelescu, D. Țicu, Șt. Cădariu, P. Țicu.

ceramice, dar o săpătură orizontală n-ar exclude depistarea unor urme materiale.

Peștera Dubova, cu o deschidere a gurii de intrare de 15 m, a fost greu găsită din cauza frunzișului care o camunfla. Partea stîngă care ne-a trezit interesul, este mai uscată, la suprafață sînt fragmente ceramice cu depuneri de calcar, care după spălare cu acid clorhidric s-au dovedit a fi eneolitice.

Culoarea fragmentelor ceramice este neagră sau gălbui-roșietică, arderea incompletă, degresant nisip grosier. Fragmentele în majoritate sînt acoperite cu slip. În materialul recoltat, apare un fragment de buză răsfrînt în exterior.

Grota Boilor, situată pe malul stîng al Nerei, nu este mare, în schimb este uscată în perioadele de secetă, ceea ce face posibilă o locuire temporară. În anotimpul ploic, apa pătrunde printr-o galerie laterală, după cum o dovedesc depunerile.

Peșterile lui Vîț, situate la cca 200—250 m de Valea seacă, Păgina Ulmului, aceste peșteri, mici dar uscate, conțin resturi de *Ursus spelaeus* și *Felis lynx*.

Cu ocazia sondajului efectuat au fost recoltate fragmente ceramice feudale de culoare neagră și cenușie, lucrate la roată, dintr-o pastă fină, ornamentate cu benzi.

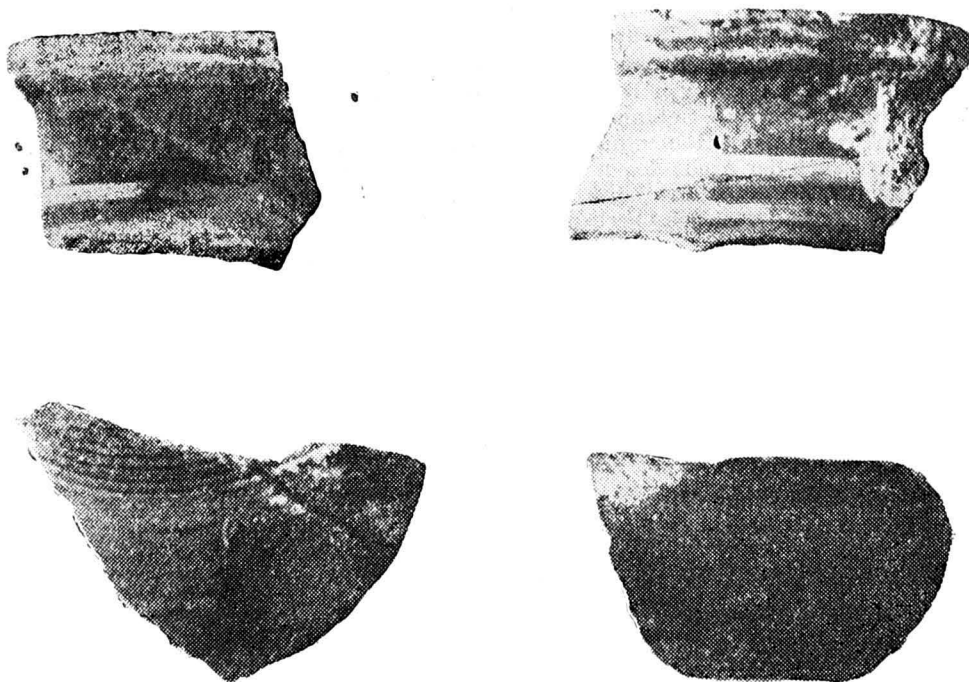

Fig. 7. — Fragmente ceramice, sec. XVI—XVIII, Peștera lui Vîț.

Peștera din Pinza Albinii, cu un profil descendent, este străbătută de un curent de aer puternic și rece la intrare, curent care dispare în interiorul peșterii. Depunerile mari de grohotiș din interiorul peșterii nu au permis executarea unui sondaj.

Complexul Lacul Dracului, prezintă importanță mică din punct de vedere arheologic. Trei la număr, aceste peșteri chiar dacă au constituit un adăpost, aceasta a fost de scurtă durată. Nu s-au descoperit fragmente ceramice.

În încheiere dorim să atragem atenția asupra peșterilor și grotelor (aproximativ 15 la număr) aflătoare în peretele din dreapta drumului ce duce de la Podul Beiului la Sasca Română, care n-au putut fi cercetate din cauza lipsei de echipament adecvat.

Ca rezultat final al acestei periegeze, s-a ajuns la concluzia că vor trebui întreprinse sondaje cu suprafețe mai mari în peșterile, Rol, Dubova și Vît.

MARTIN OLARU — ȘTEFAN CADARIU

BEWOHNTHE HÖHLEN IM NERA-TAL

(Z u z a m m e n f a s s u n g)

Im Südwesten des Banats gelegen, mit einer gesammten Länge von 18 Km, verbindet der Nera-Klamm die Ortschaften Driștie mit Sasca Română und bildet die Grenze zwischen dem Anina-und dem Locvei-Gebirge.

Die große Anzahl von Höhlen und Grotten zogen nicht nur die Aufmerksamkeit der Späo-
leologen sondern auch der Archäologen an. Gelegentlich einer Terrainbegehung in der oben er-
wähnten Gegend im Sommer des Jahres 1972, wurden in einer Reihe von Höhlen vorgeschicht-
liche, feudale und moderne Tonscherben vorgefunden.